

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

DEILIG ER JORDEN – FREMDELES

BLI STALLVAKT PÅ FRØNSVOLLEN – SE SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Deilig er jorden – fremdeles

En av de gode stunder i livet er å sitte på en setervoll, Frønsvollen eller en annen, i det rolige samværet med et dyr. Det er ikke mange som inngir en slik smittende ro som krøtter som legger seg ned for å jorte. Det skaper balanse i et barnesinn, og hos voksne med. For denne redaktør er det det fredeligste bildet som finnes. Så lenge det finnes – skal vi snart engste oss for det, også?

For NOAs nyalgte styreleder Øivind Grimmer, ikke ukjent i disse spalter, er eksempelet tiurleiken nettopp en slik naturopplevelse. Med glede og forventning iler han mot sin tiurleik. Rasert. Opplevelsen av en tiurleik gir helse, å finne området flatelagd gir uhelse. Hvordan kan det skje at vår felles utmark, vår viktigste arena for sunne ankler og harmoniske sinn, forvaltes av et lite mindretall til ubetydelig økonomisk gevinst, selv på kort sikt? Sett helsebudsjettet opp mot skogsdrift i verneverdige områder, da vel.

Bare dét skulle være grunn nok!

«Nå skjer det så mye avgjørende omkring Marka at det må bli hovedsaken.» Budskapet fra daglig leder Gjermund var klart og tydelig da vi planla foreliggende hefte, og denne redaktør var lett å få med på notene. Snart vil skjebnen til eventyrskogene og naturopplevelsene i Marka bli avgjort. Områder skal vernes for friluftsliv og vi skal få en ny forskrift for skogbruket i Marka. Samtidig fattes det vedtak om drift og forvaltning av kommuneskogene i Oslo. Arbeidet med disse sakene blir sentrale oppgaver for NOA fremover. Motkreftene er usedvanlig seige, og de har finansielle og politiske muskler.

Nylig pensjonert professor i naturvern ved Ås (UMB) Sigmund Hågvær, nå også styremedlem i NOA og heller ikke ukjent i disse spalter, ser på manglene i lovverket. Når eventyrskogens opplevelsesverdier ikke får samme vern som biomangfold svekkes Markaloven.

Provokasjonshogst kaller han praksisen.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har fått ansvaret for forvaltning av spesifiserte naturtyper og for å utarbeide handlingsplaner for truede arter. «Men akk! Hvor lenge var Adam i paradiset?», spør biologen Jørn Bjørndalen, han også i styret, og orienterer om problemene med et nytt naturtypesystem, Naturtyper i Norge – NiN. Dette og mer til, kan du få med deg fra dette heftet. Vi må være optimistiske – fremdeles er jorden deilig! Men vi må bite fra oss.

En særlig takk

Denne redaktør vil gjerne få takke Knut Frigaard for et svært godt samarbeid gjennom de fire årene han var styreleder i NOA. Fra hans tastatur strømmet det innsiktsfulle artikler. Han var med på å gjøre en redaktørs arbeid relativt bekymringsfritt.

Frithjof Funder, redaktør

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon 22 38 35 20 noa@noa.no www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekei, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no
Redaksjonen avsluttet 20. april 2012.

Forsidebildet viser en jortende ku på setervollen, så fredfylt. Foto: red.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2012

All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel.

Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.
Trykk: IT Grafisk Opplag: 5.100

Innhold

- Aktivitetsplan
- Noen tanker ved en tiurleik
- Skjebnen til eventyrskogene
- Eventyrskogene og truede naturopplevelser
- Kommuneskogene fortsatt et forbilde?
- Naturtyper til besvær
- Det nye styret i NOA
- Grønt dikt
- Matpakke eller kompis i bilen?
- Skogpolitikk i EU
- Jørgen Stubbesitter
- Sett og sakset
- Bokspalten

Innstikk: Har du lyst til å bli en av NOAs Grønne Venner?

AKTIVITETSPLAN

8. mai - Økofilosofi. Tur fra Frognerseieren

Tema: Det handler om at det ikke er noe mål å komme frem, men å være og å lære under vegs. NOA inviterer til tur med naturfilosofen, veglederen i friluftsliv og grunnlegger av Norges Høgskole i Hemsedal. Nils Faarlund vil minne om røttene i norsk friluftslivstradisjon og gå nærmere inn på hvordan vi kan levendegjøre denne tradisjonen i vår tid med vegledning. Vi legger turen til Frønsvollen, men vi vil være underveis mesteparten av kvelden hvis været tillater det. Ved dårlig vær kan foredraget flyttes under tak i Frønsstallen.

Oppmøte ved Frognerseieren t-banestasjon kl 17.30. (linje 1 fra Stortinget kl 16.59). Godt skotøy og varme klær anbefales. Ta gjerne med termos, niste og sitteunderlag.

Fellesarrangement med vandregruppa i DNT.

9. mai. Tur til Bygdøy

Bygdøy er vernet! Kulturlandskap, kystnatur, folkepark og internasjonalt verneverdig skog. En stor seier for Botanisk forening og NOA, som i 2005 fremmet et verneforslag som i store trekk er gjennomført gjennom vernevedtaket. Kommunens appetitt på arealer til alskens gode formål er avvist, og området har fått varig vern. Dette må vi feire med et besøk! Vi tar en runde gjennom området og gjør oss kjent med verneplanen og verneverdiene. Møt opp i krysset Bygdøyveien – Dronning Blancas vei kl 18.00. Turlleder: Gjermund Andersen.

13. mai. Markadag

Markaorganisasjonene presenterer seg på Frognerseieren Friluftssenter (vest for restauranten). NOA bidrar med mulighet for å bli kjent med eventyrskogene innenfor Frognerseieren og kulturlandskapet på Frønsvollen. Fra kl 12.00 til 16.00 på Frognerseieren, og lenger ut over ettermiddagen på Frønsvollen.

23. mai. Tur til Strømsdammen, Bogstad

Cathrine Curle, biolog og ansatt i miljøvernavdeling hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus, tar oss med på en vandring i området og forteller om biologisk mangfold, men også om inntoget av fremmede arter. Oppmøte kl 17.45 på bussholdeplassen Voksen skog (endeholdeplass til buss nr. 32 – fra Nationaltheatret kl. 17.17). Vandringen starter fra bussholdeplassen. Godt skotøy og varme klær anbefales. Ta gjerne med termos og sitteunderlag. Kort pause underveis. Turen avsluttes ved Bogstad gård holdeplass hvor det er mulighet til å ta buss nr. 41 (kl 19.58) fra Sørkedalen tilbake til Røa. Derfra t-bane til sentrum hver 15. min. Fellesarrangement med vandregruppa i DNT.

3. juni. Karlshaug i Nittedal

Arr turkameratene i Nittedal. NOA medvirker. Se www.nittedalsturene.no

6. juni. Tur til Konglungen

Tema: Oslofjordområdet, landets rikeste for biologisk mangfold. Kalkrik grunn og godt klima gir perfekte forhold for rike vegetasjonssamfunn. En av landets beste eksperter på kalkvegetasjon, NOAs Jørn Erik Bjørndalen er turlleder. Vi møtes på parkeringsplassen ved Spirabukta kl 18.15. Tog mot Kongsberg fra Oslo S kl 17.17 til Asker, buss 713 mot Blakstad til Vettre. Derfra en kilometer å gå.

10. juni. Sidesprang til Øvre Blanksjø

NOA gir et tilbud til Marka-publikumet om en annerledes opplevelse på veien fra Store Åklungen til Sognsvann. Eventyrskogstien er betjent fra kl 12.30 til 17.00.

20. juni. Sommerfest på Frønsvollen

Ta med grillmat og drikke og nyt sommerkvelden sammen med NOAs mange hyggelige aktivister. Kuene er på beite, sommeren er på sitt fineste og ferien nærmer seg. Tid for å feire jobben som er gjort og sommeren som er i emning!

26. august. Tur til Ravndalen i Nittedal

Arrangeres av turkameratene i Nittedal. NOA medvirker. Se www.nittedalsturene.no

Noen tanker ved en tiurleik

av Øivind Grimmer, styreleder i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA)

Finnes det en større naturopplevelse i Norge enn å overvære turenes spill og kamp en tidlig vårmorgen? Trollfuglene samles på utvalgte steder i gammelskogene i en kamp om røyenes gunst. Spenningen kan være stor når det lavmelte spillet går over i kamp med dundrende vingeslag som får teltduken til å dirre. For å unngå at fuglene blir skremt fra spillplassen, bør en gå inn i det kamuflerte teltet før kl. 21 om kvelden og ikke forlate det før etter kl. 09 neste morgen. Mellom spillets høydepunkter kan det følgelig bli god tid til å la tankene vandre:

Vil våre etterkommere ha muligheten til å oppleve det samme i en rimelig avstand fra sentrum av landets hovedstad? De vil nok kunne oppleve tiurleiker, men bare i de vernede områdene i Oslomarka. Gammelskogene hogges nå ned for fote. Der det tidligere var opplevelsesrike skoger, ligger det nå vidstrakte hogstfelt eller tette industriskoger nærmest uten liv og slett ikke tiurleiker. Er dette mulig sier noen – vi har jo fått Markaloven. Denne loven regulerer området, men skogbruket er ikke regulert. Skogeierne må riktignok sende inn en hogstmelding til skogsjefen i kommunen. Undertegnede har fortsatt til gode å se en avslått hogstmelding. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) har klaget på en rekke hogster i unike gammelskoger, men klagen tas ikke til følge. Årsaken er at Mat- og Landbruksdepartementet (MLD) tilsynelatende aldri får den nye Markaforskriften ferdig til tross

for at Stortinget i 2009 ba om at den skulle gjennomgås blant annet i lys av regjeringens markapolitikk. Den gang sa Erik Solheim at Markaloven vil sikre Marka som en enestående ressurs for friluftslivet, naturopplevelse og folkehelse. Så langt ser det ut til at Marka er sikret som en enestående ressurs for skogbruket. Intensjon om at hensynet til friluftsliv og naturopplevelse skal gis forrang i forhold til annen bærekraftig bruk,

blir inntil videre satt til side. Skogeierne har plikt til å kjenne til Miljøregistreringer i Skog (MiS) i sine eiendommer. Slike områder skal spares. Registreringene er dessverre ofte mangelfulle. Skogeierne kan dessuten velge å utelate enkelte MiS-områder dersom det får økonomiske konsekvenser for dem. Bli et område spart, er det oftest på bare få dekar. Gjelder dette en tiurleik, hjelper det lite hvis fuglenes leveområde med beitefug-

Fra Øskjevallsbrenna.

Flatehogst ved Øskjevallsbrenna.

Foto: Øivind Grimmer

Foto: Øivind Grimmer

ruer og nødvendig gammelskog er borte. Tiuren er sky og foretrekker store urørte områder. Den trives tilsynelatende lite på de åpne hogstfeltene. Etter hvert gror disse til og blir nærmest ufremkommelige både for mennesker og dyr. Norge må være et fattig land. Enhver ressurs må utnyttes. I stedet for å verne vanskelig tilgjengelige skoger, gir staten tilskudd slik at hogstene kan finne sted. Hvert tre må utnyttes. En gaupe kan jo drepe sauer. Tilsynelatende har vår grunnholdning til natur endret seg lite de siste hundre år. Det er gledelig at Miljødepartementet (MD) og Fylkesmannen i Oslo og Akershus (FMOA) har tatt initiativ til å verne 32 områder i Osломarka som vil ha stor betydning for friluftslivet. Initiativet dekker flere av NOAs eventyrskog. Områdene er ferdig befart og evaluert. Nå pågår en diskusjon om økonomisk kompensasjon til de berørte skogeierne. Det burde være soleklart at grunneierne skal få skikkelig betalt. Det er et paradoks at et land som har avsatt enorme summer for å sikre etterkommerne økonomisk, ikke er interessert i å gi etterkommerne muligheter for unike opplevelser. Dette landet donerer milliarder av kroner til vern av tropiske regnskoger, mens de ikke vil sikre våre egne gammelskoger. Dette til tross for at enkelte hevder at vern av boreale gammelskoger kan ha vel så stor betydning for reduksjon av CO₂ som vern av tropiske skoger. Endelig har regjeringen utpekt en miljøvernminister på heltid – Bård Vegar Solhjell. Erik Solheim hadde mange baller i luften. Han skal imidlertid berømmes for Markaloven, vernet av Trillemarka og for vern av en rekke

andre områder. Det skal bli spennende hva den nye miljøvernministeren vil konsentrere seg om og arbeide for. Blir det bare klimavern? Dette er et vern som folk flest har forståelse for. Mange bytter ut oljebrennere med varmepumper, kjøper mindre biler og reiser med kollektiv transport. Dette er meget prisverdig. Vi skal alle gjøre vårt beste for å redusere utslipp av CO₂ og andre klimagasser, slik at den globale oppvarmingen ikke fortsetter. Som uttrykket global

oppvarming tilsier, er klimavern ikke et lokalt anliggende. Alle land må bidra for at målet skal nås. Vi skal gjøre vårt aller beste og gjerne fremstå som en foregangsnaasjon, men det må ikke gå på bekostning av det tradisjonelle naturvernet. Vi må ikke hogge ned våre skoger for å få det noen hevder er klimavennlig oppvarming. Vi må heller ikke sette opp vindmøller over hele landet for at noen skal kunne hevde at Norge er best i klassen.

Nå avgjøres skjebnen til eventyrskogene

av Gjermund Andersen

Det kommende året vil avgjøre skjebnen til eventyrskogene og andre verdier for naturopplevelse i Marka. Områder skal vernes for friluftsliv etter Markaloven. Vi skal få en ny forskrift for skogbruket i Marka. Og det skal fattes avgjørelse om framtidige drift og forvaltning av kommuneskogene i Oslo. Til sammen vil dette være avgjørende for hva våre etterkommere skal kunne få oppleve i Marka. Arbeidet med disse sakene blir sentrale oppgaver for NOA – det er nå arbeidet gjennom de siste tiårene skal «opp til eksamen».

Opplevelsesvern

Som kjent oppnådde NOA en betydelig seier da Markaloven fikk en egen hjemmel for å kunne verne områder, utelukkende ut fra deres verdi for friluftsliv og naturopplevelse. Kriteriene for vern er nær identiske med NOAs kriterier for eventyrskog. Derfor kalles § 11 for «eventyrskogparagrafen». Nå skal lovbestemmelsen fylles med innhold. Etter oppfordring

fra myndighetene har Markaorganisasjonene sendt inn forslag på til sammen 174 områder som etter deres mening er de mest verdifulle områdene for friluftsliv og naturopplevelse i Marka. Da Markaloven ble vedtatt, sa et stort flertall i Stortinget «... at egnede områder for vern etter § 11 må registreres og sikres mens verneprosessene pågår. I registreringsarbeidet bør kunnskap og kompetanse fra de frivillige naturvern- og friluftslivsinteressene benyttes i arbeidet med å identifisere aktuelle områder.»

På denne bakgrunn trodde vi at våre forslag skulle ha en sikring mens verneprosessen pågikk. Så feil kan man ta. Av de 174 områdene ble bare 32 tatt med i den første verneprosessen. De resterende arealene har ikke fått noen form for beskyttelse, og blir av skogbruket ansett som helt ordinære skogsområder. Eller rettere: førsteprioritets hogstområder. Til nå er 18 områder helt eller delvis

ødelagt av skogbruk, til tross for at NOA i de fleste tilfellene har klaget på hogstvedtakene og henvisning til at områdene har spesielt store friluftsverdier. Til tross for at reglene for skogsdrift i Marka pålegger skognæringen å «sikre [at] utøvelse av skogbruk i Marka bidrar til å bevare og utvikle områdene kvaliteter knyttet til friluftsliv, naturmiljø, landskap, kulturminner og vannforsyning.» og «Det skal vises særlig hensyn til friluftslivet ved skogbehandling og skogdrift.», har skogoppsynet totalt neglisjert hensynet til friluftsliv og avleid NOAs krav med at friluftsliv og naturopplevelse er «subjektive verdier». At Stortinget har fastsatt en ny lov, som definerer kriterier for områder av spesielt stor verdi for friluftslivet, overses glatt.

Dermed står vi igjen med en verneprosess som omfatter 32 områder, som til sammen utgjør ca 2,5 prosent av Markas areal. Områdene er registrert etter en metode, som etter NOAs mening reduserer vurderingene til en ren skogtakst i stedet for vurdering av opplevelseskvalitet, slik loven foreskriver. Imidlertid er så godt som alle områdene funnet verneverdige etter Markaloven, og 23 av dem også etter naturmangfoldloven. I skrivende stund ser det ut til at 28 av områdene, og det aller meste av arealet, går til videre verneprosess.

Men også for disse områdene er det betydelige skjær i sjøen: Fordi Finansdepartementet motsatte seg at vern etter Markaloven skulle erstattes på samme måte som etter naturmangfoldloven, risikerer skogeierne ikke å få erstatning for vern som bare omfatter mindre deler av eendommen. Det er lett å forstå motstanden mot et vern som gir langt dårligere kompensasjon enn

annet vern, med helt identiske restriksjoner. For å gå utenom problemet, ser det nå ut til at alle områder som kan vernes etter naturmangfoldloven vil få sitt vern her – for å unngå konflikten med skogeierne. Men dette bryter med Stortingets forutsetninger. De ga en klar hjemmel for at verdi for friluftsliv og opplevelseskvaliteter skulle være en tilstrekkelig begrunnelse for vern. Å gå utenom undergraver den hjemmelen som er gitt og den seieren opplevelsesvern utgjorde da loven ble vedtatt.

Enden på visa er det ingen forunt å kjenne – foreløpig. I den situasjonen som er oppstått har NOA fått med seg tre landsdekkende, tre regionale og 21 lokale organisasjoner på et opprop til Statsministeren, med krav om at verneprosessen fullføres for de 32 områdene og at de øvrige forslagene gis en midlertidig beskyttelse inntil deres verneverdier registrert og vurdert.

Det pågår i skrivende stund et arbeid med å etablere et felles krav fra skogbruks- og friluftslivssiden om å harmonisere erstatningsreglene i Markaloven og naturmangfoldloven. En slik likestilling vil langt på vei fjerne motstanden mot vern i skognæ-

ringen, og vil kunne være redningen for mange av de siste eventyrskogene.

Skogbruksforskriften for Marka

I løpet av året skal det komme en ny forskrift for skogbruket i Marka – mer enn tre år etter at Stortinget ba Landbruks- og Matdepartementet (LMD) om å prioritere denne oppgaven. Oppdraget er å tilpasse skogsdriften i Marka til de nye lovene som skal sikre friluftslivs-, natur- og opplevelsesverdier miljøverdier og medvirkning: Markaloven, naturmangfoldloven og miljøinformasjonsloven.

For en vanlig leser vil Markafor-skriften slik den foreligger, se ut som et godt verktøy for friluftsliv og naturvern. Men det er to vesentlige begrensninger som gjør at skogbruket i Marka faktisk drives hardere enn i resten av landet: Reglene er utformet slik at de krever tolkning – og tolkningen er forbeholdt skoglaugets menn. Og da blir det alltid umulig å innfri friluftslivets ønsker. Det finnes alltid en forstlig begrunnelse for å la næringsmessig skogbruk gå foran hensynet til friluftsliv og naturvern. Resultatet etter 35 år med egne forskrifter i Marka er at det

Trollvann – vår nærmeste eventyrskog.

Foto: Gjermund Andersen.

er langt mindre gammel skog, langt mindre variert skog og langt mer ensaldret, overtett ungskog enn i resten av Østlandet og resten av landet. Og det til tross for at dette er landets desidert viktigste område for friluftsliv.

I den juridiske verden er det slik at nyere lover veier mer enn eldre. Da naturmangfoldloven og Markaloven ble vedtatt i 2009 ble det etablert en ny rettstilstand i Marka. Problemet er at alt skogbruk skjer i medhold av skogloven. Og så lenge denne, eller forskriftene hjemlet i den ikke endres eller gis en ny fortolkning, får alt fortsette som før. Dette forutså Stortinget da Markaloven ble vedtatt, og et stort flertall på LMD om å prioritere arbeidet med å harmonisere skogbruksforskriften til Markalovens intensjoner. Så langt uten resultat.

Markalovens formålsparagraf prioriterer friluftsliv, naturopplevelse og idrett framfor annen virksomhet. Men som det heter: «Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål.» Hva betyr det? Hvilke føringer har Stortinget gitt for avveiningene mellom friluftsliv og skogbruk?

«Bærekraftig bruk innebærer i denne sammenheng at verdiene i Marka skal forvaltes i et langsiktig perspektiv, slik at framtidige generasjoner minst kan ha de samme muligheter til friluftsliv, naturopplevelse og idrett som nåværende generasjon har.

Til tross for at landbruket gjennom tidene har vært med på å forme Markas rike kulturlandskap, er landbruk og annen næringsvirksomhet samtidig en faktor som vil kunne være til skade for Markas landskap og natur- og kulturmiljø, og slik forringe Markas unike verdi for friluftsliv og naturopplevelse. Landbruk eller andre næringer i Marka

som for eksempel bergverksdrift, kan derfor i henhold til formålsparagrafen bare tillates dersom slik drift er forenlig med naturvern-, naturopplevelsels- og friluftshensyn. Friluftsliv og naturopplevelse i Marka er gitt forrang i forhold til all næringsvirksomhet, herunder landbruk.»

(Ot.prop nr 23(2008-2009))

Med kun en tiendedel igjen av den gamle, opplevelsrike og varierte skogen, skulle en tro at det ville være opplagt at ikke disse siste restene også omformes til industriskogens ensformighet. At eventyrskog og naturskog nå fikk en permanent beskyttelse. Men det skjer ikke, så lenge LMD får fortsette å trenere revisjon av forskriften, eller viderefører skogbrukets eget «kontrollregime».

Naturmangfoldloven er det andre lovverket som skulle kunne modifisere skogbrukets praksis i Marka. Men etter et utall klager på hogst med denne loven som begrunnelse, kan det virke som om skogoppsynet ikke forstår,

eller vil ta inn over seg, denne lovens krav til hensyn til naturverdier, eller de krav til saksbehandling som der er fastlagt: All offentlig saksbehandling som omfatter arealforvaltning skal vurdere om kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig til å unngå mulig skade på naturen og at den samlede virkningen av det foreslåtte og andre inngrep ikke overstiger naturens tålegrenser. Uten å gå i detalj på det her, har NOA utformet en meget velbegrunnet argumentasjon for hvordan registreringer må foregå, og argumentert sterkt for at den samlede belastningen på Markas økosystemer allerede er for stor til at mangfoldet vil kunne bevares.

Hele dette sakskomplekset skal nå til en vurdering. NOA summerer opp alle sine innspill og klager på vedtak og sender Sivilombudsmannen. Vi vil påvirke prosessen rundt nytt regelverk så godt vi kan og vi fortsetter å klage på konkrete hogster – i håp om å redde i alle fall noen av Markas siste eventyrskoger og andre gammelskoger.

Eventyrskogene og truede naturopplevelser

av Sigmund Hågvar

I naturvernarbeidet er vi opptatt av å redde truede arter og truede naturtyper. Vi ønsker nemlig å ta med oss hele naturens biologiske mangfold inn i fremtiden. Men hva med truede naturopplevelser? Burde vi ikke også hatt en redningsaksjon for dem? Og burde vi ikke bevare potensialet for alle typer naturopplevelser? Spørsmålet er relevant fordi forslagene til eventyrskoger i Oslo-marka nå er til vurdering hos

Fylkesmannen. Markalovens § 11 gir hjemmel til å verne områder ut fra opplevelsesverdier, og NOA har pekt på de opplevelsesverdiene som knytter seg til de siste partiene med skikkelig gammelskog i marka – gjerne kombinert med spennende topografi, vann eller andre elementer som bidrar til variasjon. Til sammen 174 områder i Marka er foreslått vernet etter § 11, og beliggenheten av disse er

gjort kjent for alle parter. Men følgende problemer er dukket opp:

1. Fylkesmannen sliter med å finne "objektive" kriterier for opplevelsesverdier. Til hjelp har Sweco laget en rapport der opplevelsesverdier er forsøkt definert og rangert.

2. Bare en liten del av de foreslåtte eventyrskogene har foreløpig gått videre i prosessen. Swecos rapport omhandler 32 områder som Fylkesmannen har pekt på som særlig verdifulle. Resten av de 174 områdene ligger ikke an til å få noen spesiell rettsbeskyttelse med det første, og står i fare for å bli hogget.

3. Markaloven og dens forarbeider inneholder intet løfte om erstatning til grunneierne for vern etter § 11. Dette er en beklagelig mangel ved loven, siden erstatning gis ved vern etter naturmangfoldloven. På et informasjonsmøte for grunneiere (Bogstad gård 15. mars) stilte ikke grunneierne seg direkte motviljelige til vern av områdene i Swecos rapport, så sant de fikk erstatning. En måte å oppnå erstatning på er å benytte naturmangfoldloven på de områdene som oppfyller kravene til naturreservat, og dette kan bli aktuelt for noen av eventyrskogene. Men dersom § 11 i liten grad benyttes, undergraver det formålet med Markaloven, hvor man vil synliggjøre at opplevelsesverdier er et legitimt og tilstrekkelig motiv for vern av skog.

Utfordringer

- Det må arbeides for å sikre erstatning til grunneierne ved vern til friluftsmål etter markalovens § 11. Dette spørsmålet kunne fylkesmannen med fordel

ta opp med regjeringen fordi en slik avklaring ville lette fylkesmannens arbeid med vern av eventyrskogene.

- De eventyrskogene som ikke kommer med i denne første vernerunden bør få et "sikkerhetsnett" slik at de ikke blir utsatt for provokasjonshogster. Ved hogstplaner bør også opplevelsesverdier trekkes inn. Det vil kreve to ting: Omforente kriterier for opplevelsesverdier, og en plikt for skogeier til å gjøre rede for disse. I dag gjelder naturmangfoldlovens kapittel 2 allerede i Marka, det vil si at en søknad om hogst alltid skal inneholde en vurdering av mulige skader på biologisk mangfold. Derfor er følgende spørsmål interessant: Kan den nye markaforskriften (som ennå ikke er kommet på høring) ta inn et krav om at hogstplaner skal redegjøre både for effekter på biomangfold og opplevelsesverdier? I så fall er det håp om at de eventyrskogene som faller utenfor vernet kan bli overvåket og bevart.

- Dersom vi likestiller hensyn til

biomangfold og opplevelsesverdier, kan vi si det slik: På samme måte som vi bevarer truede arter og naturtyper ved å verne bestemte arealer, bør vi bevare arealer som inneholder truede opplevelsesverdier. Det oppnår vi ved å bevare mangfoldet av eventyrskoger, fordi dette mangfoldet representerer et potensial for et helt spekter av opplevelseskvaliteter.

- Til slutt: Helseaspektet. En rapport fra Nordisk ministerråd konkluderer slik: Fysisk aktivitet, helst i form av friluftsliv, er det viktigste tiltaket for å bedre folkehelsen i Norden. Med helse menes her både fysisk og psykisk helse. En truet folkehelse kan altså bedres ved å redde truede opplevelsesverdier. Og truede sykehusbudsjetter.

- Hvor er det politiske initiativet som ser helheten? Gi grunneierne erstatning for vern etter § 11, hegn om eventyrskogene i Marka, og gi innbyggerne i hovedstaden mulighet for naturbetinget livskvalitet. Det er god velferd. Grønn velferd.

Et vintereventyr på Oppkuven.

Foto: Elise Hågvar.

NOA 100 ÅR I 2014

Har du lyst til å bli en av NOAs Grønne Venner?

VELKOMMEN!

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Bli en av NOAs

I 2014 er Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) 100 år. Østlandske Kredsforening for Naturfredning i Norge, som vi het den gang, ble stiftet 29. april 1914 – som den første naturvernforening i Norge.

Frem mot jubileet i 2014 arbeider vi for å nå seks konkrete mål:

- Vern av Markas siste eventyrskog
- Utvikling av et læreopplegg for skolen, med fokus på helse, naturopplevelse og friluftsliv i nærmiljøet
- Jubileumbok, der fagfolk skriver om historien, sakene og personene
- Synliggjøre naturverntankegangen og behovet for naturvern i forbindelse med jubileet
- Øke medlemstallet fra 6 600 til 10 000
- Skaffe NOA et permanent kontorlokale

Vern av eventyrskogene er vårt faglige hovedmål. Hvorfor og hvordan vi arbeider med dette ser du i **faktaboksen på baksiden**.

NOA har en liten administrasjon – en daglig leder og en sekretær i deltidsstilling. Det meste av arbeidet utføres av frivillige i lokallag og arbeidsgrupper. Også styremedlemmer arbeider på frivillig basis og bruker sin spesialkompetanse til å arbeide med utvalgte saker for NOA.

For å nå målene våre for 2014 vil det være til stor hjelp om vi kan styrke staben og engasjere noen prosjektmedarbeidere. Dette vil gi grunnlag for å frigjøre de beste kreftene til å arbeide med eventyrskogene, samtidig som vi ikke mister det daglige arbeidet og de andre målene av syne.

For å få økonomi til dette har vi økt innsatsen med salg av Markakalenderen – for 2011 ga dette en inntekt på 158 000,-, en økning på 50% i forhold til 2010. I 2012 vil vi også satse på selge dette populære produktet til bedriftsmarkedet. Vi har også vært aktive med å søke om tilskudd fra fond og stiftelser, noe som årlig gir omlag 760 000,- til foreningen. Dette er midler som kan brukes på konkrete prosjekter, som utvikling av læreopplegg for skolen.

Grønne Venner!

Den største utfordringen er fortsatt å få frigjort nok ressurser til å arbeide med vern av eventyrskogene.

Du får nå en mulighet til å gi en ekstra støtte til NOA gjennom å bli en av NOAs Grønne Venner.

Å være Grønn Venn koster kr 500,- per år, men det er anledning til å gi mer. Beløpet vil være fradragsberettiget på skatten dersom du ønsker det. Både medlemmer og andre kan bli Grønn Venn. Å være Grønn Venn gir ingen medlemsrettigheter i Naturvernforbundet, og er dermed en mulighet til å støtte vårt arbeid uavhengig av om du er medlem.

Som Grønn Venn vil du få et eksemplar av Markakalenderen. I tillegg vil du få vårt medlemsblad Grevlingen og vår månedlige informasjonsoppdatering NOAs ark. Begge tilsendt elektronisk for å begrense kostnadene. Både i Grevlingen og NOAs ark vil vi rapportere om arbeidet med å verne eventyrskogene. Du vil også få invitasjon til arrangementer og turer i Marka.

SLIK BLIR DU EN GRØNN VENN:

Du blir Grønn Venn ved å sende følgende informasjon til noa@noa.no:

Navn
Adresse
E-post

Skriv «Grønn Venn» i emnefeltet. Du kan også sende et brev eller kort til:

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120
0461 Oslo

Når vi mottar din e-post eller brev/kort, vil vi sende deg betalingsinformasjon og informasjon om hvordan du går frem for å få skattefritak for beløpet du gir NOA.

Om et års tid vil du få en e-post med forespørsel om å fortsette som Grønn Venn. Ønsker du ikke å fortsette, sender du bare informasjon om det.

Ved spørsmål ring NOA: 22 38 35 20.

Fakta om markaarbeidet og vern av eventyrskogene

Marka har stått i sentrum for NOAs aktivitet de siste 40 årene. Dette er landets viktigste område for friluftsliv, med tanke på at det er turområde for mer enn 25% av Norges befolkning. Undersøkelser viser at tre av fire innbyggere i Oslo bruker Marka månedlig eller oftere. I 2009 fikk vi loven om Oslomarka, som sikrer Marka som friluftsområde. NOA var en av pådriverne for loven og særlig for en hjemmel som gjør det mulig å verne områder utelukkende ut fra deres verdi for friluftsliv og naturopplevelse.

Dessverre regulerer ikke loven skogbruket i Marka, og dette drives mer intensivt her enn i annen skog i landet. NOA går i bresjen for å gjøre noe med dette, gjennom å arbeide aktivt for å få vernet de mest opplevelserike delene av Marka, de områdene vi kaller eventyrskoger. En eventyrskog kjennetegnes av høy alder på trærne, uberørt natur, variasjon og mangfold, vilt og kupert terreng, utsikt og rennende vann. Mange av eventyrskogene har unike kulturminner, som setre, fløtningsanlegg og dyregraver. Og ikke minst skal en eventyrskog ha et eventyrlig og trolsk preg. NOA har så langt registrert 150 områder eller delområder med eventyrskog og sendt inn i overkant av 100 verneforslag som tilsammen omfatter nær alle de registrerte områdene. Ca 1/3 av arealet vi har registrert som verneverdig er nå til vurdering for vern hos myndighetene. En avklaring er ventet i 2013.

For å sikre biologisk mangfold og opplevelsesverdier er vårt langsiktige mål er at 20% av Marka skal være beskyttet mot skogbruk og andre inngrep. Nå er tallet ca 10%, 4.6% av Marka er reservat, 2.3% landskapsvernområde (ikke vernet mot skogbruk) og 3.2% nøkkelbiotoper. Uten NOAs innsats hadde mange av områdene ikke vært vernet eller vært betydelig mindre, og verning av nøkkelbiotoper er et resultat av vår skogkrig i 1994/95 som førte frem til skogsertifisering.

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA)
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon 22 38 35 20 noa@noa.no www.noa.no

KOMMUNESKOGENE

– FORTSATT ET FORBILDE?

av Gjermund Andersen

I 1986 førte NOA, i samarbeid med den kjente naturfotografen og forfatteren Sverre M. Fjelstad, en veritabel krig mot Skogvesenets behandling av kommuneskogene. Dobbeltsider i avisen og høyt støynivå medførte at Bystyret nedsatte et eget målsetningsutvalg, som skulle se på forvaltningen. Selv med et flertall av skogbrukere i utvalget, lyktes det folkene fra Markaorganisasjonene å få snudd forvaltningen: Fra å drive et helt ordinært flatehogstskogbruk, ble målet å være ledende innen bærekraftig og friluftslivsvennlig bruk og forvaltning av skogen. Og det har man klart. Og derfor er NOA nå i fremste rekke i «skogvesenets» forsvarere. Oslo kommune har blitt et forbilde vi kan skryte uhemmet av når vi diskuterer med våre kolleger rundt i landet eller i utlandet. Spørsmålet er om politikerne lar dette fortsette? En av de viktigste grunnene til at omleggingen var vellykket, var den oppslutning den fikk i Skogvesenets organisasjon. Med meget kunnskapsrike og dyktige medarbeidere greide skogsjefene Andreasen og Fredriksen å få etablert en helt ny praksis, og ikke minst: De fikk på bena et fortrolig og nært samarbeid med organisasjonene. For første gang følte vi en innflytelse på den praktiske forvaltningen.

Å drive en skog som skal være internasjonalt forbilde i flerbruk krever mye mer enn papirbestemmelser. Det krever faglig kompetanse og lokalkunnskap, det krever at oppgavene kan sees i sammenheng, og det krever en

smidig organisasjon som kan gripe fatt i og løse utfordringene på et effektivt sett. Denne smidige organisasjonen er politikerne nå i ferd med å bygge ned. I rådhuset ris det på en bølge av tro på rasjonalisering, etats-sammenslåing, på skille mellom drift og forvaltning, på anbud og konkurranse, og på at alt lar seg kjøpe for penger. Dette kan bli banesåret for kommuneskogene som forbilde for publikumsrettet og bærekraftig skogbruk. I stedet for å ha egne mannskaper som kan gjøre en rekke oppgaver til gagn for brukerne ut fra sin kompetanse, skal alle oppgaver beskrives ned i minste detalj, settes ut på anbud og utføres av firmaer som ikke har ansvaret for ett beinbrudd eller én veltet søppelkasse ut over den konkrete deljobben de blir betalt for. Mens Skogvesenets (nå: Bymiljøetatens) folk hele tiden har vært personlig engasjert i at kommuneskogene skulle ta seg best mulig ut, skal ansvaret nå pulveriseres. En veltet søppelkasse skal kontraktørene kjøre forbi, og i stedet skal det sendes inn noen andre som skal ta seg av den jobben. Etaten skal sitte på kontoret og være «bestillere» og ikke lenger sikre gjennomføringen i praksis.

De utrolig sammensatte oppgavene driften av en byskog medfører er totalt uegnet for en slik oppsplitting og teoretisk driftsmodell. Det er brukerne av Marka og naturen som blir taperne. Vinnerne om noen, blir private entreprenører og liberalistiske teoretikere som får lov å herje med 125 års oppsamlet kompetanse og forvaltningstradisjon.

Oslo kommunes omorganiseringsiver begynner å bli en trussel mot de grønne verdiene. I fjor sa man opp alle fagfolkene i parkvesenet, slik at kommunen nå står uten praktisk kompetanse på drift og skjøtsel av parker, grønne lunger og trær. Nå står kommuneskogene overfor samme faren. I løpet av året kastes loddet.

Kan prosessen stoppes, kan bildet reddes? Ja. Dersom det er politisk vilje. I Byrådsavdeling for Miljø og Samferdsel (MOS) regjerer miljøpartiet Venstre. Her er en sak hvor vi virkelig skal måle partiets grønnfarge. Er de på parti med Markaorganisasjonene og Markanaturen, eller står også de på rasjonaliseringsiveren og de teoretiske lønnsomhetsberegningene? Vi venter i spenning. Og ennå i håp.

Tre nye æresmedlemmer i NOA

På NOAs årsmøte 26. mars i år ble det utnevnt tre nye æresmedlemmer: Erik Sture Larre, Finn Otto Kvillum og Frithjof Funder. Alle tre har gjort en innsats for vår sak i svært lang tid, på en svært dyktig måte, og langt ut over det vanlige. I stor taknemlighet er de dermed ført inn i rekken av NOAs forbilder, der Jens Gram, Bredo Berntsen og Jørgen Huse befinner seg fra før. Den fullstendige begrunnelsen for utnevnelsen kan du lese på www.noa.no, eller få tilsendt fra sekretariatet.

NATURTYPER TIL BESVÆR – ELLER NYTTIG REDSKAP FOR BEVARING AV BIOLOGISK MANGFOLD?

av Jørn Erik Bjørndalen, styremedlem NOA

En viktig del av det moderne naturvernet er knyttet til verdien som ulike naturtyper har som grunnlag for biologisk mangfold. Det kan dreie seg om habitater som utmerker seg med stor artsrikhet, inneholder sjeldne og truede arter, gjenspeiler spesielle økologiske prosesser og fenomener, utgjør svært produktive økosystemer, fungerer som leveområder for spesialiserte arter eller representerer miljøer som er på sterk tilbakegang som følge av negative inngrep eller endret bruk. Dette arbeidet er i særlig grad ment å være et kommunalt ansvar fordi det er kommunene gjennom planprosessene som forvalter det meste av naturarealene som ikke er båndlagt som naturreservater eller andre statlige verneområder. Føringer for dette arbeidet ble gitt gjennom Direktoratet for naturforvaltnings håndbok nr. 13 fra 1999 om verdifulle naturtyper. Tanken var at registrering av naturtyper, rødlistearter, viltbiotoper og områder viktige for ferskvannsorganismer og marine forekomster skulle inngå som en integrert del av arealplanleggingen.

Dere som driver med naturvern på kommunenivå/lokalplan, kommer ofte borti problemstillinger knyttet til konflikter der interessante naturområder trues av utbyggingsplaner og andre aktiviteter et flertall i kommunestyret eller sterke økonomiske interesser vil presse igjennom. Kommunene har sjelden prioritert kompetanse på arbeidet med

biologisk mangfold, mange kommuner har snarere fjernet stillingen som miljøvernleder når staten ikke lenger har gitt tilskudd til denne type virksomhet. Dette sammen med en svak vilje til å ta vare på spesielle naturforekomster når det butter mot en mer gloriøs «utvikling» fører til tap av viktige naturarealer. Det er nettopp dere ute i lokalmiljøene som må hjelpe til med å identifisere slike naturtyper og å være «vaktbikkjer» når naturverdiene trues.

Fokus på naturtyper er på ingen måte nytt i norsk naturvern. Det store nettverket vi har i dag av naturreservater og andre verneområder er i stor grad knyttet til bestemte typer naturmiljøer. Mest kjent er vel verneplanene fra 1970-tallet og framover som tok for seg blant annet edelløvsog,

myr, våtmark, sjøfuglbiotop, havstrand og ikke minst barskog. Gjennom DN-håndboka ble det videre definert et vidt spekter av naturtyper som er viktige for biologisk mangfold. De er ordnet i syv hovedgrupper, slik som skog, fjell, berg/rasmark/kratt, myr, fesk vann, havstrand og kulturlandskap. Med undergrupper utgjør de tilsammen 56 mer eller mindre klare enheter som danner grunnlaget for kartfesting og prioritering i forbindelse med kommunenes arealplaner.

Mange av naturtypene skulle vel være velkjente for de som har arbeidet med naturvern en stund og som er kjent med naturen i Oslofjordområdet, for eksempel kalkberg/kalktørrenger, skjellsandenger, varmekjære kantkratt, kalkfurusog, gammel barskog,

Drakehode er en av de sjeldne artene som nå får sin egen handlingsplan. Arten er kalkkrevende, og finnes i naturtyper som også er viktige generelt for biologisk mangfold slik som kalkberg, kalktørrenger og tørr, kalkrik slåttemark. Bildet er tatt på Heggholmen i Oslo.

edelløvsskog, gråor-heggeskog, riksumpskog, rikmyr, intakte myrområder uten særlig inngrep, bekker, næringsrike innsjøer, gårdsdammer, kalksjøer, flommarker, strandenger, rike fuktenger, gamle slåtterenger, hagemarker og småelementer i kulturlandskapet (gamle trær, kantsoner, steingjerder, åkerholmer, o.l.).

Med den nye Naturmangfoldloven er forvaltning av spesielle naturtyper ytterligere vektlagt, blant annet i form av den nye vernekategori biotopvern og muligheten til å vedta forskrifter for prioriterte arter og naturtyper. Som den første praktiske tilnærming har Fylkesmannen i Oslo og Akershus fått ansvaret for forvaltning av fem spesifiserte naturtyper (slåtterenger, slåttemyrer, kalklindeskog, hule eiker og kalksjøer) og for å utarbeide handlingsplaner for de truede artene drakehode, honningblom, rød skogfrue, dverggås, svarthalespove, eremitt, klippeblåvinge og elvesandjeger (disse er også i høy grad knyttet til flere av naturtypene). Man vektlegger i dagens (og morgendagens) naturforvaltning i større grad enn før også naturtyper og elementer knyttet til berggrunn, kvartære forekomster og geomorfologi og geologiske prosesser (geologisk mangfold eller geodiversitet), selv om det allerede finnes en rekke geologiske verneområder (f.eks. fossil-lokaliteter i Oslofeltet).

Da er vel alt såre vel, og vi kan med iver og glød gripe fatt i de konkrete naturtypene og kjempe for hva vi har kjørt! Med litt innsats lærer man seg de viktigste naturtypene, og merker seg hvor de finnes i kommunen eller nærområdet, godt hjulpet av rapporter laget i forbindelse med biologisk mangfold-registreringene, faglige artikler eller ved å «melke» kunns-

skap av fagfolk.

Men akk! Hvor lenge var Adam i Paradis? Et splitter nytt naturtypesystem har nylig sett dagens lys, Naturtyper i Norge – NiN. Dette er et altomfattende system som er ment å favne over absolutt ALT av habitater/biotoper fra den høyeste fjelltopp (les: Galhøpiggen) til de store havdyp utenfor Norskekysten og i alle skalaer fra naturgeografiske regioner og hele landskapsrommet ned til konkrete vegetasjonsbestander og videre til det enkelte vertsindividet for artsspesifikke parasitter. Systemet er utarbeidet av en faggruppe som favner over det meste av spesialkunnskap om terrestriske, limniske og marine organisme-grupper og økosystemer, samt geologi. Det er Artsdatabanken som har ansvaret for systemet, som også er laget slik at man løpende kan oppdatere det med nye naturtyper etter hvert som man får økt kunnskap (f.eks. om spesielle havbunnsmiljøer). Referanse til disse naturtypene vil bli viktig framover, både i vitenskapelige sammenhenger og ikke minst for naturforvaltningen. Her kan nevnes overvåking av sårbar natur eller naturarealer under endring (gjengroing o.l.), vurdering av skjøtsel og forvaltningstiltak, mer effektiv og spesifisert bruk av lover og forskrifter som omfatter naturarealer, bedre vurdering av hvor mye av viktige naturtyper som er fanget opp i verneplaner og eksisterende verneområder, samt å øke kunnskapsgrunnlaget generelt om norsk natur.

Det nye naturtypesystemet legger i særlig stor grad vekt på livsmedium som et grunnleggende begrep. Det er også tatt hensyn til at naturtypene kan variere langs ulike økologiske gradienter både i mikroskala og på makronivå, såkalte økokliner. Ellers opererer

systemet med fem nivåer med økende kompleksitet: livsmedium, natursystem, landskapsdel, landskap, region. Innenfor hvert av nivåene kan man ha ytterligere differensiering. Man skiller mellom hovedtyper og grunntyper i hvert av dem. Det kan også tas med ytterligere undertyper som gjenspeiler ulike former for variasjoner som blant annet i forhold til økologiske gradienter, dominansforhold og geografisk variasjon. For mer praktisk bruk er de tre laveste nivåene viktigst (unntak er når naturtyper for større bevegelige dyr skal defineres, f.eks. bjørn og ulv). Livsmedium (32 hovedtyper og 248 grunntyper) er habitatet de enkelte artene som inngår i naturtypene er knyttet til, som substratet for planter og fastsittende organismer, ferskvann for limniske organismer, saltvann for marine organismer, vertstrær for lav, moser og andre

Drakehode.

Foto: Jørn Bjørndalen.

epifytter, vert for parasitter, osv. Natursystem (68 hovedtyper og 385 grunntyper) omfatter mer avgrensede økosystemer. Her vil vi kjenne igjen vegetasjonstyper og mange av de naturtypene som også har vært brukt i den tidligere kartleggingen av biologisk mangfold. Landskapsdel (54 hovedtyper) utgjør større, mer komplekse systemer som fungerer som økologiske og geomorfologiske enheter, for eksempel myrkomplekser, flommarkssystemer, deltaer, rasmarker, ravinedaler, havstrender og korallrev.

Systemet kan ikke direkte beskyldes for å være særlig praktisk anvendbart – i hvert fall ikke uten at man gjør en solid innsats for å sette seg inn i det. Det er et enormt antall enheter man må forholde seg til, og i mange tilfel-

ler kan systemet virke svært teoretisk og vanskelig å trenge inn i hvis man ikke har biologisk utdannelse. Men likevel vil man også ut fra dette komplekse systemet kunne forenkle og finne fram til en oversikt over viktige naturtyper som man kommer i kontakt i det nære naturvernarbeidet. Det foreligger også en «oversettelsesnøkkel» mellom de nye naturtypene og de man finner i DN-håndboka.

Jeg har tenkt å lage en serie om ulike naturtyper som forekommer i området rundt Oslofjorden. De vil bli lagt ut på NOAs hjemmeside. Kanskje kan det bli et lite hefte etter hvert? Jeg vil også gjerne hjelpe til med å «skolere» lokallag som ønsker å sette seg nærmere inn i denne vidunderlige verden som heter naturtyper!

DNs håndbok om naturtyper (og andre dokumenter om kommunenes forvaltning av biologisk mangfold) kan dere finne på hjemmesiden til Direktoratet for naturforvaltning: www.dirnat.no. For de som vil finne ut mer om det nye naturtypesystemet kan gå inn på Artsdatabankens hjemmeside: www.artsdatabanken.no. Ved å klikke seg inn på Naturtypebasen kan man gå så langt inn i systemet man bare ønsker. Også de faglige grunnlagsrapportene finnes utlagt på Artsdatabankens hjemmeside. Her er særlig oppsummeringsrapporten et godt hjelpemiddel. Referanse: Halvorsen, R., m.fl. 2008. Naturtyper i Norge – et nytt redskap for å beskrive variasjonen i naturen. Naturtyper i Norge Bakgrunnsdokument 1: 1-17.

DET NYE STYRET I NOA

Det nye styret i NOA hadde sitt første styremøte på Vøienvolden den 12. april kl. 18. Det ble tatt et fotografi av styret på trappen foran hovedhuset. På bildet sees i første rekke fra venstre: styremedlem Aud Kvam, styreleder Øivind Grimmer, styremedlem Sigmund Hågvar og styremedlem Mari Ann Vinje. I annen rekke fra venstre: styremedlem Marianne Ballin, daglig leder Gjermund Andersen og vara-styremedlem Helen Svensson. Følgende var ikke tilstede da fotografiet ble tatt: vara-styremedlem Jørn Erik Bjørndalen, vara-styremedlem Christoffer Bråthen og styresekretær Elen M. Søreide Lie.

GRØNT DIKT

Hakkevett og ha'kke vett

(Hakkespettene er nøkkelarter i skogen.)

Hva hører jeg? – en hakkespett
Som hakker løs(t) med hakkevett
Hva hører jeg? – en hogstmaskin
Som gyver løs på skogen din

Hakkespett så lett, så lett
Hakker løs med evig vett
Skogsmaskin med hvin og vold
Ha'kke vettet i sin knoll

Ha'kke vett – maskinens rett
Hakkespett har hakkevett
Hakkevett og ha'kke vett
To ord på kant i alt og ett

Aner jeg et tankesett
Helt uten spettens hakkevett?

Med hilsen Mose-Kjell (Kjell Sandaas) Fra en feltmanns dagbok «Hvorsomhelst og nårsomhelst» Nesoddmarka september 2010.

MATPAKKE ELLER KOMPIS I BILEN?

av Liv Grøtvedt og Mette Sperre, Naturvernforbundet i Fet

Selv om det er godt å vite at en har matpakka med seg i bilen, mener vi at en kompis kan være vel så hyggelig. Energi- og klimaplanen for Fet kommune beregner at dersom kompiskjøring øker gjennomsnittlig antall passasjerer fra 1,1 til 1,2 pr bil, så gir det en reduksjon på 2000 biler i døgnet og 10 prosent reduksjon i årsdøgntrafikk (ÅDT). Tenk om det kunne vært to personer i annenhver bil, altså 1,5 pr bil! Busser frakter i gjennomsnitt 35 personer hver, og utgjør ca 15 prosent av kjøretøyene i bynære køer i rushtrafikken. Vi mener det går an å tenke nytt i forhold til biltrafikken, spesielt med tanke på privatbilismens svært dårlige kapasitets- utnyttelse. Statens vegvesen begrunner sine mål for den 5 km lange veiutvidelsen mellom Vigernes og Hovinøgda: "Hovedhensikten med prosjektet er å forbedre kapasitetsforholdene og øke trafikksikkerheten langs veien, og gjennom dette også gi bedre flyt for kollektivtrafikken". "Utbyggingen vil gi en positiv miljø- og trafikksikkerhetsmessig effekt ved at veien utvides fra 2- til 4-feltsvei."

Vi avviser på det sterkeste at en utvidelse av veien vil ha en positiv miljøeffekt. Vi tror heller ikke at flere biler i høyere fart fører til færre ulykker. Men hva vil skje med miljøproblemene og kapasitetsforholdene ved en utvidelse til firefeltsvei? Flere pendlere vil bruke bil framfor tog eller buss, så lenge det er plass nok på den nye veien.

Forarbeidene til Nasjonal Transportplan (NTP) 2014-2023 sier at framtidig vekst i persontransporten i Oslo-området må skje kollektivt dersom vi både skal bedre framkommeligheten, unngå flere alvorlige trafikulykker og over-

holde internasjonale forpliktelser om reduserte klimautslipp. Full utnyttelse av veikapasiteten gir køer. Men selv om veiene på en del strekninger er fullt utnyttet, er ikke kapasiteten det. Hver bil har plass til fem personer, men kapasitetsutnyttelsen er i gjennomsnitt på vel 25 prosent. Til sammenligning er kollektivtrafikkens utnyttelse det tredoble i rushtida. Slik er det også på Fetveien. Det er viktig ikke bare å telle antall kjøretøyer som står i kø, men antall personer i kø.

Befolkningsveksten i Osloregionen vil kreve vesentlig kapasitetsøkning i samferdsel, ifølge en rapport som Urbanet Analyse la fram for KS i sommer: "Kollektivtrafikk, veiutbygging eller kaos?". Ulike modeller for de neste 20 årene viser at ensidig bilbasert vekst vil kreve investeringer på oppimot 300 milliarder kroner, og er betydelig dyrere for samfunnet enn en vekst med kollektivtrafikk. All vekst på kollektivtrafikk (inkl. sykling og gange) vil koste halvparten så mye. En fortsettelse av dagens kurs, med forventet trafikkvekst i hovedsak på bil og med noe kollektivt, vil koste nesten like mye som ensidig bilbasert vekst.

Verken Oslo eller andre bynære kommuner vil være i stand til å absorbere alle privatbilene på sine arealer og ta belastningene det medfører (bl.a. helseplager). Derfor må flere busser og tog settes inn. Vi skal fortsatt kjøre privatbiler på Rv.22, men vi ønsker oss aktiv offentlig tilrettelegging og engasjement for miljøvennlig og kostnadsbesparende kompiskjøring. Er det ikke på tide med et større perspektiv på utfordringene rundt Rv.22 enn vitsing med froser og sutring over køer?

SKOGPOLITIKK I EU

Skogområder utgjør ikke mindre enn 42 prosent av EUs totale landområde. Det er derfor en viktig del av EUs arbeid innenfor naturvern å bevare og forbedre disse skogene.

EU-traktatene har ikke noen bestemmelser som forplikter medlemslandene til å føre en felles skogbrukspolitikk. Det er likevel en lang tradisjon innenfor EU for å utarbeide og støtte aktiviteter som gjelder skogbruk og skogvern. For eksempel la kommisjonen i 1998 frem en strategiplan for skogbruk og skogvern, som senere er blitt fulgt opp av en handlingsplan.

Prosjektene innenfor handlingsplanen er inndelt i fire tematiske grupper: bærekraftig middelhavsskog, bærekraftig skogforvaltning, habitatbevaring og habitatforbedring av skog.

Innenfor hver av disse kategoriene er det satt i gang en lang rekke konkrete prosjekter i forskjellige EU-land med medfinansiering fra EUs LIFE-program, for å bevare og forbedre skogen i landene.

Som eksempler på prosjekter kan nevnes et omfattende prosjekt for å forbedre skogen langs kysten av Østersjøen, tiltak for å forbedre forskjellige typer dårlig vedlikeholdt skog i Irland, og flere prosjekter for å bevare taiga i Finland.

Så interessen for å bevare skog er ikke begrenset til Nordmarka.

Knut Bakkevig

Jørgen Stubbesitter

Knokkelgutta

Da man på bulevardene ville si noe riktig nedsettende om Fridtjof Nansen, sa man gjerne «denne skiløperen». Det var naturligvis da han var aktuell som sendemann til England under opptakten til 1905. Hvor meriterende var dét, liksom. Ja, engang var det faktisk slik.

Som vanlig trives jeg godt i solhellinga oppe i Lauvåsen sammen med min gode bikkjekamerat, naboens puddelstisse Leika. Vi er åndsfrønder, Leika og jeg, med visstnok syv-åtteogtjue prosent felles gener, målt av folk som har god greie på slikt. Leika er glad i luktene, jeg priser utsikten utover hele Groruddalen, fjorden langt borte, og åsene. En stor gapahuk forseggjort i laftet tømmer, reist av en glad gjeng selv-ironikere som kaller seg Knokkelgutta, er et godt alternativ til mine vante stubber. Det sier noen om livslang glede ved det enkle friluftslivet. På samme måte som meg nærmer disse gutta seg støvets år, jeg har truffet noen av dem, men det er det med støv at det skal ikke store vindpustet til før det virvles opp. «Kjerringfred» kaller de stedet, og mener naturligvis det motsatte i all sin velbevarte ukorrekte gutt-aktighet.

Vi har ikke råd til å gi knokkelfolket skikkelig pleie når det ebber, vi har ikke råd til ny Follo-bane, vi har ikke råd til sykkelveier, vi har ikke råd til å innløse Løvenskiold.

Men altså skiløperne. Ikke familiene ved kaffe- og pølsebålet og ikke hverdagsidrettsmenneskene naturligvis, men konkurransefolket. En time i solen med en matpakke på deling med lykkelige Leika, og noen dagers avisutklipp: Våre skistjerner har opptil sytti tjenende ånder rundt seg. Ekspertene på skismøring, snøfuktighet, formkurver, pulsslag, muskulatur, psykologi, geitostmat, alt mulig, står til disposisjon. Med årelang utdannelse bak seg. Underlig ressursbruk, spør man meg. En gang i fjern fortid da knokler, sener og muskler var elastiske og sterke, var skihopping en hobby for ungdommer som preppet baken og lagde sprøytehoppet selv. «Mens sana in corpore sano», en sunn sjel i et sunt legeme, var den første latinen vi lærte.

Vi høres av.

Sett og saket

En varslet forvaltningskrise

Saksbehandlerne er flyttet ut i direktorater og ytre etater, mens rådgivere og informasjonsmedarbeidere er rekruttert inn. Selv om det fortsatt er solide kunnskaper om forvaltning i departementene, er det arbeidet for politisk ledelse som gir høyest prestisje.

Dekan Hans Petter Gravir i Morgenbladet 13.–19. april 2012

Ved foten av Stetind

Hver gang det regnet, satt de [Arne Næss og Nils Faarlund] og pratet om hvordan gledene og meningene i livet besto i at du og «ditt lille selv» kunne identifisere deg med «det store selvet», naturen. Så kom denne tanken klart frem: Naturen har verdi i seg selv, den er kulturens hjem. Nærmere naturen kommer du ikke enn i møte med det livsfarlige. Da får du en intens følelse av hva det handler om.

Fra Fjell og vidde, nr 2 april 2012, side 59

Ikke skygg for Kypros

Leser du i april at det blir en regnfull sommer, kan du ikke skylde på familien Gislefoss. Nedbørsvarsler offentliggjøres aldri så lang tid i forveien. Den slags vær er vanskelig å forutsi. Sommervær er også vanskeligere enn vintervær. Trykksystemene er mye mer utvisket. De dannes som følge av temperaturmotsetninger.

Kristen Gislefoss i =Oslo april 2012

Noe å strekke seg etter – en mellomting, kanskje

Dem førtælt om hu tante. Hu bodd i Lierne. I ei gamle. Framfør døra i gamma lå der en sten. Hu hadde vatn i ei kjelde som lå en 50 meter unna den gamma. Når hu henta vatn der så sto hu på en sten. Mellom de to stena var det itj sti. Hu hoppa så lett fra side til side på førskjellig måte kvar gong. Det vart itj sti mellom de to stena. Av det skulle vi forstå at når vi førlet denne verda så skulle det itj visast at vi hadd vorre her.

Fortalt av Jon Bojer Kudal i Veglederens Et festskrift til Nils Faarlund, Oslo 2007

Frønder imellom

«Det er først etter inngående kjennskap til andre dyrs atferd, særlig primatenes, at det er mulig med en noenlunde objektiv analyse av menneskets følelser og reaksjonsmønstre.»

Kåre Elgmork (1924–2011): Aper – mennesker, slektskap og utvikling, Oslo 1988

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til red.

Naturvernforbundet i Asker:	Arild Jansen, Pb 332, 1371 Asker, 66846814, ariljans@online.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Bjørn Kåre Salvesen, Bankv. 15 A, 1362 Hosle, 97676690, bjorn.salvesen@c2i.net
Naturvernforbundet i Fet:	Liv Grøtvedt, Rovenveien 47, 1900 Fetsund, 63885210, 92097204, liv.grotvedt@gmail.com
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Unni Aas, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, unniaas@getmail.no
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Kåre Homble, Sør-Kringler, 2030 Nannestad, 92696375, k.homble@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Marit Frøystad, Myrullveien 4, 2150 Ames, 63903193, 92463277, nes@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schøberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66914850, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Nittedal:	Hiltrud Hemmersbach, Marja Olsens vei 2, 1481 Hagan, 67079544, hiltrud.hemmersbach@c2i.net
Naturvernforbundet i Opppegård:	Mariella Memo, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66807841, marimemo@online.no
Naturvernforbundet i Oslo Nord:	Elin Tyse, Jutulveien 11, 0852 Oslo, 22690526, elintyse@c2i.net
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Eystein F. Husebye, Pb 3157 Elisenberg, 0208 Oslo, 22141513, ey-f-hus@online.no
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Elisabet Bolstad, Pb 27, 2001 Lillestrøm, 47623917, elisbo@gmail.com
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 64872806, gaupestein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Kristian Vahl Østbye, Uglevn 15, 1555 Son, 64950099, kristian.ostbye@bym.oslo.kommune.no
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 98849397, lerkelund@gmail.com
Studentlaget i Ås:	naturvern.umb@gmail.com
Oslo Studenlag av NU og NNV:	Hallvard Surlien, h-surl@online.no

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

AURSKOG-HØLAND: Yvonne Ødegaard, Nannestadgata 1, 2000 Lillestrøm **ENEBAKK:** Kjell Arild Ødegaard, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakki, 47382810, tobjoelo@online.no **FROGN:** Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgaten 15, 1400 Drøbak, 64935943, s-ofstad@online.no **OSLO ØST:** Marit Bache, 21913183, marit.bache@gmail.com **SØRUM:** Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63827933

En liten grevling
har den lykke å ha
fri adgang til et lite
bibliotek.

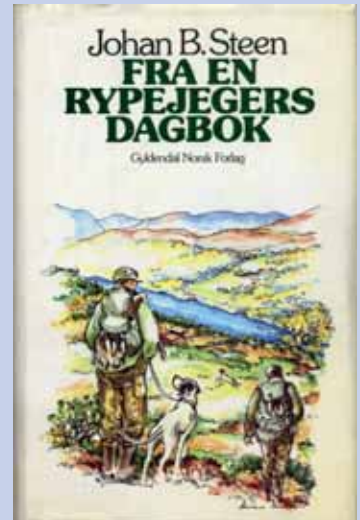
En rypejegers dagbok

Denne rypejegerens dagbok er en av de bøkene jeg oftest trekker frem fra bokhylla for å bla litt, lese litt, lese mye og hygge meg over iakttagelser. Blyantstreker i margin markerer høydepunkter. Rypejegere lærer seg med årene å lese terrenget bedre enn de fleste andre brukere av fjellet. De følger ikke stiene i samme grad som oss som bare vandrer. Vi lærer å lese terrenget fra nut til nut, og hvor det er lettest å gå. Han lærer seg i tillegg å lese terrenget hvor det er mest sannsynlig at fuglen trykker. For så vidt har soppsembleren, multeplukkeren og naturfotografen samme utfordring og glede. Det kommer an på hvor godt man har sublimert 50 000 generasjonerens jaktinstinkt.

Samspelet med hundene er fascinerende. For vår rypejeger er ingen like, og han kan beskrive alle fuglehundene han har jaktet med, ned til egenkaper i detalj. Det gir en større innsikt enn jeg har hatt med mine hunder. Mine par hunder har vært gjeterhunder, blitt familiemedlemmer og har vært ellevilt fornøyde bare med å få løpe og å få snuse. Hans hunder har hatt en oppgave å tilfredsstille sin herre med. Det gir hundeglede og hundestolthet.

Når denne bokomtaler vandrer i fjellet og støkker et rypekull, går det en frydefull liten iling gjennom kroppen – lykke på reisen, lille fugleflokk, jeg er ingen lystjeger. Det er dere ryper som har deres habitat her, mitt er noen punkter nede på flatlandet. Skal dere først drepes og spises, slik naturens orden er, vel så har fjellreven en forrang for meg. Der kan et slikt rypekull bli et være eller ikke være.

Johan B. Steen er både rypeforsker som utdannet zoolog, og lidenskapelig rypejeger. Det er en kombinasjon som gir innsikt, en innsikt han er god til å formidle. I tillegg har han talentet. Som han selv skriver, kjente han småfuglene i hagen før han lærte bokstavene. For ham er det lystjakten som driver ham, og da er bare drapet en naturlig følge. Han gir god plass til denne evige diskusjonen for og imot slik jakt, og den mest reflekterte jeg kjenner til. Red.

Johan B. Steen
Fra en rypejegers dagbok
Tegninger av Marianne Andresen
Gyldendal, Oslo 1985
ISBN 82-05-15394-9

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Stallvakter på Frønsvollen, mai, juni og høsten 2012

Kan du tenke deg å bidra til informasjonsarbeidet på Frønsvollen? Vi har behov for flere medlemmer som kan sikre at stedet holdes åpent for markavandrere. Ta kontakt. Enda hyggeligere er det hvis du synes aktiv deltagelse i NOAs arbeid på Frønsvollen kunne være interessant. Håper vi sees!

Sommerutleie på Frønsvollen

NOA ønsker å leie ut hovedhuset på Frønsvollen i skolens sommerferie. I denne tiden er det dyr fra Bogstad gård på beite på vollene som trenger et enkelt tilsyn. Stallen, NOAs informasjonscenter for markaarbeidet, skal holdes åpent for forbipasserende. Vi leier fortrinnsvis ut til de som vil kombinere en ferie i skogen med ønske om å bidra til NOAs arbeid på Frønsvollen. Hovedhuset har faste sengeplasser til fem, med flatsengsplasser kan det overnatte maksimalt ni personer. Leietakeren, minst en person, må være NOA-medlem.

Leiepriser for hel uke (ikke nødvendigvis uke nr.)	kr 600,-
Midtuke, opptil tre netter/flere personer.....	kr 300,-
Midtuke en natt pr. person	kr 100,-
Helg (fredag til søndag kveld)	kr 400,-

Påmelding skjer til NOA 22 23 83 20 eller e-post til noa@noa.no

Leien betales forskuddsvis innen 15. juni.

Refusjon av leien ved avbrudd eller fravær kan ikke påregnes.

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)